

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, Ljubljana. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.999

Naši vladike kršč. soc. delavstvu za Novo leto

Na naše novoletne čestitke smo prejeli od nadškofa dr. A. B. Jegliča sledeči pozdrav:

Gornji grad, 28. 12. 1931.

Jugoslovanski strokovni zvezi v Ljubljani.

Zahvalim se za pozdrav in iskrena voščila. Navdaja me veselo upanje, da bodo Vaša prizadevanja vsaj deloma kmalu uspela. Zraven »Pravice« imate

sedaj »Besedo«, ki v 1. št. prinaša lepe članke in ima izvrstne sodelavce. Žal mi je, da se Krekova mladina ne more po deželi udomačiti. Občudujem stanovitnost, pogum in visoko idealnost. Pozdrav in blagoslov! Z Bogom!

Nadškof Jeglič.

Toplo voščilo smo prejeli tudi od vladike dr. Gregorija Rožmana. Rožmana.

Jože Gostinčar:

Kapitalizem in brezposelnost

V sedanji kapitalistični in splošni gospodarski krizi je najžalostnejši pojav — brezposelnost delavstva in tudi pisarniškega osebja, ki se pojavlja po vsem svetu, kjer gospodari in vlada kapitalizem.

Brez dvoma in popolnoma jasno je, da je sedanja ogromna brezposelnost na svetu posledica sebično spekulativnega kapitalizma, ki znači siromaštvo delavstva, ki je dalo kapitalizmu v našem in na razpolago svoje moči in svoje življenje v dobri veri in zaupanju, da je na ta način preskrbljeno za vse slučaje. Toda delavec računa in se zanese, kapitalist pa po svoje obrne.

Današnja gospodarska kriza ni prav nič drugega kot posledica zasebne spekulacije raznih privatnih, javnih in bančnih spekulativnih in posebno bančnega gospodarstva s tujim denarjem. Nihče ne more tajiti, da ne vplivajo banke na porast obrestne mere, ki je narasla do višine, da je dolžniki ne morejo zmagovati. To kapitalistično delo in morala pa ubija razna podjetja, ustvarja veliki del brezposelnosti in zmanjšuje ljudsko blagostanje.

Ce vzamemo v račun, da so svetovni zapletljaji vsaj deloma sokrivi gospodarske krize, potem je z vso resnostjo premisliti, kdo je krivec zapletljajev, ki so, kakor trdijo, vzrok gospodarske krize in brezposelnosti.

Po kapitalističnem razlaganju položaja je vse gospodarske nesreče kriva svetovna vojna.

Toda nič jasnejšega ni, kakor to, da je svetovna vojna provzročil kapitalizem in da sedaj ravno kapitalizem napravljaja največje zapreke svetovnega gospodarstva in napredka.

Ce je kapitalizem krivec sedanjega gospodarskega zastaja in nereda, in to je, potem je tudi jasno, kdo mora skrbeti za brezposelne.

Po naravi stvari same so v prvi vrsti kapitalistični podjetniki dolžni skrbeti za svoje brezposelne delavce, ker so jim isti služili in jim s svojim delom tudi premoženje pomnožili. Vsekako bi pa v bodoče morali za take slučaje skrbeti tudi delavci sami in nekaj prispevati v ta namen. Tako, kakor je pa sedaj, pa nikakor ne sme ostati. Zelo komodno je odpustiti delavstvo, njihovo oskrbo pa prepustiti javni dobrotelnosti in javnim upravam. In te komoditete se kapitalizem poslužuje brez sramu.

To vprašanje bo treba urediti po zakonu. Ustanoviti bo treba zakonito zavarovanje vseh delavcev za slučaj brezposelnosti z določenimi prispevki delodajalcev in delavcev in prispevek države. Prispevki podjetnikov naj bi znašali najmanj 75%, delavski in državni pa 25%. Da tudi država nekaj prispeva v ta namen, je opravičeno, ker ima od dela tudi svoj del dohodka. Prav tako naj se določi višina podpor,

za čijih slučajni primanjkljaj bi morali skrbeti in plačati podjetniki iz svojega. Razdelitev podpor brezposelnim naj se poveri državnim posredovalnicam dela, ker imajo več ali manj vpogled nezaposlenih in morejo tudi najbolje kontrolirati delomrznost in lenuho. Ako bi to delo dobile v roke občine, bi ne bilo primerno in dobro. Tudi preganjanje brezposelnih v tako zvane »domače občine« ne kaže, ker je zvezano z velikimi težavami in bi provzročilo veliko stroškov. Ali naj se selijo cele družine iz kraja v kraj? Ali bi družine brezposelnih mogle dobiti v »domačih občinah« stanovanje?

To so vprašanja, ki so zelo važna. Ako dobi brezposelni za določeni čas zakonito in primerno podporo, se mu pač zaradi brezposelnosti ni treba seliti in zapuščati stanovanja, ki mu je morda priljubljeno in ga bo v doglednem času zopet rabil. Naravno, da bo vsak pošten brezposelnež iskal vsaj začasno delo, kar mu morda v »domači občini« ne bi bilo mogoče. Seveda, kdor hoče prostovoljno ali iz vzrokov udobnosti in preživljanja »domov«, bodi mu prosta pot, kontrolirati ga mora pa seveda občina glede brezposelnosti.

Na noben način pa brezposelnost v masah ne sme postati običaj. In tudi kapitalistično gospodarstvo v bodoče (če bo še obstajalo) ne bo smelo poslovati brez najstrožje državne kontrole in so-gospodarstva delavstva oziroma ljudstva. Delavci bodo čuvali v tovarnah in rudnikih ter drugih podjetjih prosep dela, podjetja in svojih interesov. Ako tega ne bo, potem bo postala brezposelnost stalna bolezen.

Javna ljudska in stroga državna kontrola se bo morala uvesti posebno pri bankah, ki sprejemajo ogromne vsote ljudskega denarja v varstvo, ki ga pa svojevoljno nalagajo v razna nova in stara ter dostikrat nepotrebna podjetja; samo da se »zaslužijo«, pa če nazadnje vse skupaj zmrene. Potom bank gredo brez dvoma tudi velike vsote v inozemstvo, kajpada zaradi »dobička« in morda tudi varnosti.

Kapitalistično zaupanje v domače države je dostikrat res občudovanja vredno. Vse to pa gotovo ni na korist domačemu gospodarstvu. Ako pa nastanejo polomi, je pa to seveda »višja sila«, ki se ji je treba ukloniti in žrtvovati milijone s trdim delom zasluženega ljudskega premoženja. Upravnike takih zavodov pa dobro nagraditi in dekorirati.

Vsaka nerodnost bančnih uprav prinese ljudstvu lahko veliko nesrečo. To uče skušnje pri nas in v tujini. Radi tega je potrebna reforma bančnih poslov in stroga kontrola. Dandanes so skoraj vsa podjetja odvisna od bank, ki so prav za prav gnezda kapitalizma.

Za potrebna posojila postojne razne posojilnice. Banke naj pa vrše v resnici bančne posle, ne pa potom previsokih

obresti podraževanja raznih kreditov, kar ogromno vpliva na narodno gospodarstvo.

Resna potreba je regulirati denarni promet v korist ljudstva in odpraviti organizirano izkoriščanje. Potem bo tudi industrija in obrt prostješa v okvirju potrebe in ne špekulacije, s tem bo pa tudi konec brezposelnosti.

Brezposelnost pisarniškega osebja, slug in raznih paznikov pa povzroča zaposlenje upokojencev v privatnih, občinskih in tudi državnih uradih. Povsod najdemo zaposlene državne penzioniste kot pomožne uradnike, sluge ali pa ob-

činske tajnike. Drugi sposobni ljudje pa iščejo dela in kruha, pa ga ne dobe. Pensionist ima pokojnino, ob kateri naj živi. So sicer izjeme, ki bi mogle gotove slučaje opravičevati. Toda če vidimo sposobne ljudi, ki nimajo nič, iskati dela, pa ga ne morejo dobiti, trpijo pomankanje. Prav bi bilo, da upokojenci žive ob pokojnini in s tem pomagajo siromakom do koščka kruha. Ni prav, da dobiva eden dvakratni ali pa še večkratni dohodek, drugi pa zaradi tega nič.

Te nezdrave razmere bi se morale na vsak način odpraviti.

Evropa brez načrta

Coudenhove-Kalergi, znani propagator »Pan-evrope«, je izdal brošuro z naslovom »Stalin & Comp.« V tej brošuri obravnava boljševiški sistem in ga primerja z Evropo. Pisatelj je prišel v tem pogledu do sledečih zaključkov:

1. Evropejska zmešnjava.

Običajno je bil v Evropi red, v Rusiji politična, socialna in gospodarska zmešnjava. Iz stališča Rusije gledano je ravno nasprotno. Evropa pomeni gospodarsko, duhovno zmešnjavo. Je brez organizacije, brez svetovnega naziranja, brez sistema, brez načrta. Evropa je prizorišče boja raznih za premoč se borečih držav, strank, sistemov, ki se medsebojno slabijo. Politiko diktirajo z vidika najokosrnejših interesov. Politika se oklepa na preživele suverene pojme, gospodarstvo na preživele pojme. Socialistične in kapitalistične, klerikalne in protiklerikalne stranke vladajo v raznih zvezah in protizvezah. Ta kaos, ki se imenuje Evropa, je prenehal biti od svetovne vojne sem središče zapadne kulture. Preselila se je v Severno Ameriko. Kajti v Severni Ameriki vlada političen red, političen sistem. Kakor vlada v Rusiji komunistična, tako vlada v Ameriki kapitalistična oligarhija. Glavni tajnik te oligarhije je predsednik države. Ob njegovi strani so zastopniki dveh konservativnih strank, ki se razlikujeta samo po imenu in po svojih kandidatih. Kljub federativni zvezi držav je skupni vodja, skupna politika, skupna armada, skupna gospodarska politika.

2. Zmešnjava med državami.

Izraz za zmešnjavo med državami je suverenost. 28 držav uravnava svojo zunanjo politiko pod vplivom tega pojma.

Zunanja politika teh držav obstoji bistveno v tem, da ena drugo ogroža, da ena drugo nadvladuje, da ena drugo izžema in da ena drugo goljufa. Ta igra povzroča stalne krize in ob gotovih prilikah tudi vojne. Sistem, ki je taven in neprodiren, veže potom različnih dogovorov države v posamezne grupe, ki nimajo med seboj nikakih zvez.

Da bi države ena drugi imponirale in ena drugo ogrožale, vzdržujejo z velikimi stroški armade in brodogoja. Radi tega brezmišelnega tekmovanja vzdržuje Evropa več vojaštva, kakor ves ostali svet. Kljub temu, da so te armade oborožene z najmodernejšim orožjem, ne služijo v utrditev moči Evrope, ampak jo slabijo, ker še dvigajo nesigurnost, neednino in brezmoč.

Po vojni so podvzeli ponižen poizkus, da bi odstranili to zmešnjavo med državami. Ustanovili so »Zvezo narodov«. Ta poizkus se je ponesrečil. Zveza narodov je ostala brez moči, brez avtoritete. Je le oder za politične govornike in klub za politične intrigante.

Napravili so v okvirju Zveze narodov še druge poizkuse za konsolidacijo Evrope. Ustanovili so komite za študiranje evropskih razmer. Tudi ta poizkus je propadel radi pedanterije. Ker so šteli Rusijo pred vojno k Evropi, so povabili tudi Sovjetsko Rusijo, da se udeleži tega podjetja. Ta akcija je imela namen, da organizira Evropo kot federativno enoto proti rastoči in grozeči moči sovjetov.

Sovjeti so se odzvali klicu, prišli v Zenevo, katero so izbrali za propagando svojih idej. Evropa pa je ostala neorganizirana, razdrapana in brez moči.

(Dalje.)

CENTRALA KREKOVH DRUŽIN

vabi k udeležbi

IV. DELAVSKEGA PROSV. VEČERA

ki se bo vršil v petek, dne 15. januarja 1932 ob 20 v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti

S P O R E D

1. NAŠA ORGANIZACIJA. Deklamacija.
2. Dr. A. Schwab: VEČER NA MORJU. Moški zbor.
3. A. Marinček: NALOGE DELAVSKIH STROKOVNIH IN GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ. Govor.
4. Schubert: AVE MARIA. Solospev. Poje Anica Pustova.
5. Dr. Ipavic: BREZ JADER. Moški zbor.
6. O D M O R
7. St. Premrl: TROJNO GORJE. Moški zbor z bariton solo.
8. P. F. Ačko: JEFTEJEVA LEPA HČI. Solospev. Poje Anica Pustova.
9. Langus Jože: KULTURNE ORGANIZACIJE IN NAŠ TISK. Govor.
10. Hristov: TOŽBA PO MATERI. Moški zbor.
11. Zborna deklamacija: MI GREMO...

Pričakujemo, da se kot člani in kot prijatelji naših organizacij večera udeležite. Pripeljite s seboj svoje tovariše in znanke! /// Vstopnine ni!

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Rudarji

Huda jama. Rudarji v Hudi jami spoznavajo, da je le v združenju moč. Tako se tudi zavedajo, da je treba podpirati delegate II. rudarske skupine (delavske zaupnike), ki imajo v tem resnem času težko nalogo. Omenimo naj samo eno zadevo iz zadnjih časov. Preteklo jesen je prišlo od vojakov več fantov, med temi tudi sinovi rudarjev. Dolžnost delegatov II. skupine je, da poskrbe, da se isti sprejmejo v delo. Zato so ob raznih priključkih intervenirali v tej zadevi. Koncem decembra je g. ravnatelj izjavil, da ima stalež delavstva že itak previsok, da bo moral nekatere odpustiti, oziroma jim dati daljši dopust in to take, ki imajo toliko lastnih sredstev, da se bodo lahko z njimi vzdrževali. Delavski delegatje tega niso vzeli tako resno in niti najmanj niso mislili, da se bo to uresničilo v tako kratkem času. Na novo leto pa je bil na rudniku pričitan razglas, da je odpustitven nad 20 rudarjev. Povedati moramo, da odpust ni prav nič potreben, ker je odjemalcev za premog toliko, da ga rudnik niti ne more toliko dati, da bi jih zadovoljil. Plače so se znižale, premog se ni pocenil in bi ta stalež prav lahko ostal. Še več bi jih lahko vzeli v delo, zlasti tistih par fantov, ki so prišli od vojakov. Pa tudi, če bi bilo potrebno koga odpustiti, bi se lahko prizanežalo tistim, ki so v precej žalostnih razmerah. — Pri nas pa ni nobene neprijetnosti, katere bi gotovi elementi ne izrabili v svoje škodoželjne namene. Tako je tudi sedaj. Širili se vesti, da so odpustov krivi delavski delegatje. Tako neumne govorice so nekateri govorili, da so se delegatje na svoji seji morali smejati neumnosti teh ljudi. Ker pa je namen gotovih oseb narediti razdor med zaupniki in delavstvom, so sprejeli delegatje II. skupine na svoji seji primeren sklep z izjavo: **Delegati II. rudarske skupine, zbrani na seji dne 10. januarja, izjavljajo: Delegati II. rudarske skupine v Hudi jami niso pri odpustitvi rudarjev sodelovali in zato je neresnično obrekovanje tistih ljudi, ki govore, da je II. skupina to zakrivila. Kdor pa bo še v bodoče širil vesti, da so delegati II. skupine ali pa kateri izmed delegatov sodelovali pri določitvi oseb, ki naj bodo odpuščene, ga smatramo za lažnivec in obrekovalca.**

Huda jama. V nedeljo 3. januarja je bil sestanek skupine rudarjev v Laškem. Tovariš Hočevar iz Celja je jasno dokazal, kje so vzroki današnje gospodarske krize in kako bo treba te vzroke odpraviti. Sestanek je bil res zanimiv. Vidi se pa, da imajo naši tovariši tudi vedno več smisla za sestanke in da na nje radi prihajajo. Tako smo videli na sestanku tudi take, ki so bili ponoči do 6 jutraj na delu. Napravili so dolgo pot na sestanek, ki je bil ob 8. Tovariši, le tako naprej. Le v združenju organizaciji je moč delavstva.

Kovinarji

Jesenice. Volitve obratnih zaupnikov. Ta mesec bodo volitve obratnih zaupnikov. Nekateri skušajo z raznimi demagogijami vplivati na volitve. Mi pa pravimo: Proč z demagogijo! Zavedajmo se, da smo vsi delavci istega gospodarja. Vsi na volišče, na volišču pa oddaj glas za tisto kandidatno listo, kakor Ti veleva Tvoje pričanje!

Guštajn. Dne 24. januarja se bo vršil pri nas občni zbor skupine kovinarjev in sicer ob 9 dopoldne v društveni sobi pri Cvrtiču. Udeležba članov je obvezna. Da ne bo morebitnega zabavljanja brez odbor, zato se naj občnega zbora udeležijo vsak član, kjer lahko vsak pove svoje mnenje. — Glede volitev obratnih zaupnikov smo sklenili z SMRJ kompromis, zato letos volitev istih odpade.

Javornik. Prošlo nedeljo se je vršil pri nas članski sestanek, kateri je bil povoljno obiskan. Tovariš tajnik Rozman je razpravljal o današnji krizi pri nas in drugod. Predvsem in skoraj edino zadeva le delovnega človeka. Kapitalisti celega sveta so vsi enot-

ni in njihov cilj je izrabiti današnjo krizo in znižati delavcem plačo. Ta njihova nakana se jim je precej obnesla, posebno pa še tam, kjer se delavci ne zavedajo pomena strokovnih organizacij, katere ko edine braniteljice malega človeka. Ako hočemo obvarovati človeštvo pred katastrofo, bo treba novih temeljev, a ne na materializmu kot so sedanjí, temveč na skalo, to je v duhu krščanske ljubezni do bližnjega. K debati se je oglašilo več tovarišev, iz katere smo mogli razbrati, da pojmujejo današnji položaj.

V tovarni na Javorniku delamo precej normalno. Le nekaj delavcev še dela samo po 6 ur na dan. Mislimo, da se bo počasi še malo zboljšalo. Racionalizacija gre naprej in zopet vidimo tuje monterje v tovarni. Domači delavci naj delajo 6 ur, a tujec naj malo več, ker je bolj potreben.

Ta mesec se morajo izvršiti volitve obratnih zaupnikov. Člani skupine držite se navodil, katere vam bodo sporočili funkcijonarji organizacije pravočasno.

KLEPARJI

Ljubljana. Sestanek se bo vršil v nedeljo 17. januarja ob pol 10 dopoldne v mali dvorani Delavske zbornice (nasproti knjižnice DZ). Na sestanku bomo razpravljali v prvi vrsti ločko dnevnega reda zadnjega sestanka: **Rešitev brezposelnosti v naši stroki.** Ta tako važen socialni problem, s katerim se bavi danes ves proletarijat in mnogi sociologi, ga mi, ako bomo složni, rešimo z enim mahom in to po Krekovi zamišli. Tovariši! Na delo! To je naša zadnja rešitev. Pokažimo se, da smo tu, da smo ljudje kot vsi, da imamo zavest in da hočemo biti polnopravni člani človeške družbe. Udeležba je obvezna. — Odbor.

Viničarji

Iz centrale. Umrla sta tov. Juri Kamenshek od skupine Sv. Tomaž pri Ormožu in tov. Jožef Tribul od skupine Sv. Ana v Slov. gorah. Položnice za drugi prispevek v posmrtni sklad smo ob koncu leta 1931 razposlali. Nekateri, in to precejšnje število članov, so denar takoj poslali. Drugi pa še nekaj zavlačujejo. Vsek bo čisto sam kriv, če ne bo dobil posmrtninske podpore zato, ker ni v redu plačeval teh itak malenkostnih prispevkov. Hudo je za denar, posebno sedaj v času brezposelnosti, pa kdor zna količkaj računati, bo priznal, da s tem, če ne dobi posmrtninske podpore, mnogo več izgubi, kakor če plača teh par dinarjev. — Ker sta umrla sedaj dva člana, bomo morali pobirati še tretji prispevek, četrti izostane, ker se krijejo stroški podpore popolnoma od ostalih treh. Položnice pošljemo v najkrajšem času. — Nekateri se pritožujejo, da ne dobivajo redno tedensko »Delavske Pravice«. Najprej bo vzrok v neredno plačujoči članarini, potem pa tudi to, da se marsikdo ne pobriga, kje leži njegov časopis. Mi naročamo rajši več, kakor manj, torej ni krivde pri centrali. — Zopet se pritožujejo gotovi, da so dobili premalo bolniške podpore. Opozorjamo, da načelstvo ne more vedeti za vsakega, celo od daleč, da je bil v bolnišnici ali na operaciji, če to nihče ne napiše na prijavo. Tako tudi ne moremo vedeti za stroške zdravljenja, če niso na prijavi napisani po zdravniku. Ne smete torej dolžiti nas, ampak tistega, ki si ni preskrbel niti toliko, da bi se mu prijava za podporo pravilno in po predpisih od skupine sestavila. — Načelstvo.

Dobro smo živeli. Radi padanja cen živini, ki je šestkrat edino viničarjevo premoženje, so ljudje segli po samopomoči. Radi so klali doma, kot bi prodajali mesarjem skoraj čisto zastoj, in so tako rajši prodajali meso, za nižjo ceno eden drugemu. V majhni, pretežno viničarski občini Hermance se je tako v letu 1931 vsega skupaj (krav, bikov, telet in prašičev) zaklalo 44 glav. Dobro smo živeli, vendar pa vsak obtožuje denarno krizo. Pustimo tisto večno javkanje in moledovanje, saj ima ta kriza tudi dobro stran. Vaj vemo, da poleti pride meso malo-

kje na našo mizo, proti jeseni pa sploh nič več. Tedaj, ko ravno najtežje delamo, imamo najslabšo hrano. Lani pa nam je kriza poskrbela, da se je prehrana izdatno izboljšala. Slišno je bilo tudi drugod. Boljše je dati par dinarjev za goveje meso, kakor pa kovače za zdravlila. Saj vemo, da je največji izvor bolezní nezadostna in neprimerna prehrana.

Iz neorganiziranih rajonov

Dragi Pograjci. G. Hojkar bo pričel prodajati Delavsko Pravico. Segajte pridno po njej, saj je naš delavski list. Znano pa je, da ne more biti danes delavec brez svojega lista. Mladi fantje in dekleta pa stopite skupaj in ustanovimo na podlagi načel, ki jih zastopa naše delavsko glasilo Krekovo mladino, delavci pa svojo Jugoslovansko strokovno zvezo, da bomo tako skupaj stopili v vrste drugih delavcev in da se bomo skupno borili za svoj obstanek. Le na ta način moremo pričeti s pravim društvenim življenjem, da ne bomo tako vsak sam zase. Posebno mladina se mora pripravljati za bodoče življenje, ker brez priprave in izobrazbe se danes ne da živeti. To v premislek Vam stavi Vaš tihi opazovalec. —a—

Fram. Tudi pri nas razpečavamo delavski koledarček, a na žalost čisto tudi slišimo izgovor, da ni denarja. Ko pa greš mimo oken gostiln, ti usknejo na ušesa pogosto tudi delavski glasovi ne ravno simboličnega petja. Uverjeni smo, če je za pijačo denar, ga mora biti prej za vsakovrstni delavski tisk, torej tudi za delavski koledarček. Parola naj velja: Vsak framski krščansko-zavedni delavec imej poleg rožnega venca in molitvene knjige v nedeljo in praznik v žepu delavski koledarček. Doma v družini pa na mizi poleg čisto nabožnih listov v prvi vrsti »Delavsko Pravico« in knjige Krekove knjižnice. Vsak drugi tisk ni za nas. Če pa že zahajaš v gostilno, pa zahtevaj »Delavsko Pravico« in jo čitaj, ako jo nimaš časa doma.

Krekova mladina

Hrastnik. Preteklo nedeljo nas je obiskal zastopnik centrale Krekove mladine tov. Edi Stok. Pregledal je poslovne knjige in dal navodila za nadaljnje delo. Popoldne je imel za fante predavanje o borčevstvu. Pri tej priliki smo predebatirali vse okoliščine in sklenili reorganizirati klub »Borcev«. Zavzeli smo jasno načelno stališče, da si članskih pravic ne pustimo kratiti po tistih, ki želijo pod našo streho preganjati dolg čas. Vodilna misel nam je krščanski socializem. Za tem stremimo. Kdor nam hoče iskreno pomagati, ima dovolj široko polje. Komur pa gre bolj za osebne borbe, temu svetujemo, da si naj poišče za tako delo primernejšega kroga. Nam ni za članstvo, nego za to, da se človek povzdigne k značajnim, odločnim borcem za pravice zatiranih. — Prihodnjo nedeljo se vrši predavanje »Krekove mladine« ob 3 popoldne v Hrastniku pri g. Al. Logerju. Prideta tov. Lešnik iz Hude jame in tov. Mihelin iz Celja.

Zalog - Sp. Kašelj. Občni zbor Krekove družine se bo vršil v nedeljo dne 17. januarja ob 14 popoldne v društvenem lokal. Vabimo vse prijatelje in člane, da se občnega zbora sigurno udeležijo. Občnega zbora se udeležijo tudi zastopnik centrale.

Predavanje JSZ v Mariboru

Maribor. V bodoče se vršijo predavanja namesto ob torkih v sredo zvečer ob pol 8, in sicer tedensko. Prvi sestanek se je vršil v sredo 13. jan. 1932 ob pol 8 zvečer v prostorih J. S. Z., Sodna ulica 9/III. Vabljeni vsi člani in prijatelji naše organizacije.

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Naprava za požiranje prahu je baje najboljša v vsej Čehoslovaški.

Strojarna, v kateri zelo težko vzdržujejo čistoto, je zelo zračna in vedno v dobrem stanju. Delavci so zavarovani s pomočjo gumijastih rokavic in s pomočjo posebnih mask proti raznim jedkim tekočinam in njihovim izpuhtevanjem. Uporaba mask je predpisana tudi v barvilnici usnja. V oddelkih za izgotavljanje blaga mora veliko delavcev in delavk delati sede. Do sedaj so uporabljali navadne stole brez naslonjal. Sedaj delajo poizkuse s stoli z naslonjali. Najboljši model bodo takoj uvedli. Nekateri delavci morajo zopet delati stoje. Da bi jih obvarovali proti krčem, nosijo gumijaste nogavice. Sicer pa menjajo čim večkrat svoje opravilo.

Preiskava oči in ušes je pri nastavitvi zelo stroga. Da bi varovali oči, uporabljajo v delavnicah barve, ki se zelo odbijajo.

Poklicne bolezni so redke. Vseeno so pa opazili zanimiv pojav. Ugotovili so, da povzroča uporaba klavir na strojni pogon več ali manj popolno ohromitev

Kam plovemo?

Kakor na komando so podvzela podjetja akcijsko, da znižajo plače delavstvu, deloma jih pa odpuščajo brez potrebe.

Kranjska industrijska družba na Jesenicah je odpustila 30 delavcev.

»Tribuna« v Ljubljani 20 delavcev.

Papirnice v Vevčah 80 delavcev. Groze pa, da bodo ustavile obrat. V tem slučaju bi bilo prizadetih 580 delavcev.

Manjša podjetja odpuščajo delavstvo v številu od 10 do 20. Ti odpusti niti v javnost ne pridejo.

Kemična tovarna namerava poslati na tromesečni dopust 140 delavcev.

Tovarna Westen v Celju namerava baje prihodnji teden reducirati 300 delavcev.

Češarska tovarna lepenke je ustavila 9. januarja 1932 obrat za nedoločen čas. Prizadetih je 90 delavcev.

Najbolj so prizadeti steklarji. Zednjene tovarne stekla, čijih lastnik sta znana brata Abel in Hrvatska štedionica, so ustavile obrat v vseh tovarnah razen v Hrastniku. Dosedaj je prizadetih nad 100 delavcev. Groze, da bo prenehal tudi Hrastnik. V tem slučaju bi se povečalo število na 2000, seveda brez družin.

Številke dovolj jasno govore. Menimo, da mora biti vendar neka sila, ki bi vse take slučaje preiskala in ugotovila, če so tako rigorozni koraki opravičeni.

Nove cene kruha

»Službeni list« z dne 31. decembra objavlja banovo uredbo o cenah kruha v obrtni maloprodaji z dne 30. decembra in sicer:

Na podstavi dopolnitve uredbe g. ministra za trgovino in industrijo o cenah kruha z dne 23. septembra 1931 določam z veljavnostjo od 1. januarja 1932 naprej cene kruhu v obrtni maloprodaji za 1 kg takole:

za beli kruh (iz pšenične moke št. 0) Din 4.40;

za polbeli kruh (iz pšenične moke št. 4 s 30 odstotno primesjo moke št. 6 ali pa ržene moke) Din 3.80.

za črni kruh (iz pšenične moke št. s 30% primesjo ržene moke) Din 3.20.

Ta cenik mora biti nabit v prodajnih prostorih.

Opozorjamo še na določilo zgoraj navedene dopolnitve ministrske uredbe odst. 3., stavek 2, ki se glasi: »Mešanje poedinih vrst pšenične moke nižje cene kakor tudi mešanje z drugo moko manjše vrednosti (rženó, ajdovo, koruzno, krompirjevo itd.) je dovoljeno samo, če se cene takemu kruhu ustrezno znižajo.« Razume se, da mora biti tako mešanje mok pripravi kruha v prodajalni tako počiteno, da more kupec tudi neopozorjen to videti.

Upravna (policijska) oblastva in občinske uprave so dolžne strogo nadzirati, da se ta uredba ne bo kršila. Kdor bi uredbo kršil, bo najstrožje kaznovan po zakonu.

Bata

(Dalje.)

Varnost in higijena v obratu.

Za zaščito proti nezgodam skrbi zdravniška nadzorstvena služba. Dobra obratna naprava tvori že sama po sebi važen faktor za obvarovanje nezgod. V tem pogledu napreduje zdravniška nadzorstvena služba korak za korakom. Pred dvema letoma se je posvetila splošni elektrifikaciji podjetja. V zadnjem letu je imelo vodstvo v programu, da odstrani vse transmisije in da dobi vsak obrat lastne stroje. Zdravniški oddelek je v vseh ukrepih sproti obveščen, da more sodelovati. V ostalem pa obesimo na kraji, ki so delavstvu nevarni, posebno opozorila. Vsa taka opozorila odtisnejo in jih razlagajo v večernih urah mladini obojega spola.

Zdravniška nadzorstvena služba vodi statistiko vseh nezgod, čijih posledica je bila delatežnost najmanj štiri tedne. Ta statistika nudi sledečo sliko: Leta 1926 je bilo pri staležu 8366 oseb

128 nezgod (1.51%); leta 1927 pri staležu 10.402 oseb 147 nezgod (1.44%).

Oddelek za higijeno vodi tudi zdravniška nadzorstvena služba. Načelniku tega oddelka da Bata, ki polaga veliko važnost na higijeno in zdravje svojega delavstva, popolno svobodo.

Pravo zdravniško nalogo izvršujejo trije zdravniki, ki so noč in dan v tovarni. Na razpolago imajo sobo za posvetovanja in operacijsko dvorano za nujne slučaje. Nova bolnišnica prevzame nadaljnjo oskrbo bolnikov. Tudi svojci so deležni te bolniške oskrbe.

Kakor zatrjuje načelnik te službe, je zdravstveno stanje uslužbencev dobro. Redko zapusti kdo tovarno iz zdravstvenih razlogov. Bata sam ne odpusti nobenega, če je bolehen, slaboten ali radi nezgode pohabljen. Za vse te najde vedno primerno delo, celo za slepce, in sicer pod istimi delovnimi pogoji, kakor za ostalo delavstvo.

Razsvetljava je zadostna. Zvečer uporabljajo v pisarnah tako zvano dnevno luč, v delavnicah pa je izvedena splošna razsvetljava in ni pri strojih posebnih svetilk.

prstov. 40 delavcev je zaposlenih pri os 22 rjevsrd eolavp ei esv al ebnzls eualtsrozpau eksunlavpZ phlois teh jih opazovali, ne da bi začeli tožiti o posledicah vpliva teh strojev. Če ugotove nastajanje take bolezni, ga takoj premeste drugam. Ta oddelek je stalno zdravniško preiskovan.

Da bi preprečili izredne pojave utrujenosti, je »tekoči trak« tako urejen, da pride povprečno v poštev le 70% stotritvene zmognosti delavca. Tudi problema rešitve monotonosti dela se je Bata lotil. K avtomatičnemu delu namerša le tako delavstvo, ki se mu zaradi svojega temperamenta prav lahko prilagodi in ki ne zahteva nadaljnjih izprememb.

Oddelek za higijeno se peča tudi s preiskavo, koliko vpliva pot od doma v tovarno in obratno na utrujenost uslužbencev. Da bi preprečili tako utrujenost, so vpeljali razna prometna sredstva. Odkar je postal Bata župan mesta Zlin, polaga zlasti veliko važnost na zboljšanje cest.

(Nadaljevanje.)

Doma in po svetu

Rektor belgrajske univerze Vladimir Mitrović je bil na kraljev ukaz upokojen.

Nemški kancler dr. Brüning je izjavil, da Nemčija ne bo nič več plačevala vojne odškodnine, ker je ne zmore. To da so ugotovili enoglasno finančni strokovnjaki na mednarodni konferenci. Ta izjava je učinkovala v Franciji kot bomba. Francija in njeni zavezniki vztrajajo na tem, da Nemčija vsekakor plača vojno odškodnino. Izgleda, da se diplomati na bližnji reparacijski konferenci ne bodo mogli zediniti. Zato mislijo, da bo o tem razsodilo mednarodno razsodišče v Haagu.

Atentati protifašistov so na dnevnem redu tudi v Franciji.

Španija se ne more pomiriti. V več mestih je prebivalstvo napadlo orožnike in jih pobilo. Poveljnik orožništva je zagrozil vladi, da bo orožništvo izklicalo diktaturo, če vlada ne bo napravila reda. Monarhisti so zelo živahni in poskušajo vreti republiko.

V Gorici so zopet aretirali 14 Slovencev, češ, da so širili protidržavno propagando. Med njimi je tudi duhovnik, profesor goriškega bogoslovja F. Terčelj.

V Indiji je angleška vlada vrgla v ječe več tisoč indijskih narodnih voditeljev in voditeljic. Aretirana je bila tudi Gandijeva žena. Vseindijski kongres je proglasila vlada za nezakonit in zaplenila vse njegovo premoženje in tudi denar, ki je bil naložen v denarnih zavodih.

Atentat na japonskega cesarja je izvršil v Tokiju neki Korejec. Bomba, katero je vrgel atentator pred cesarjevo kočijo, pa razen strahu ni prizadela cesarju nič hudega. Atentatorja so takoj prijeli in mu je smrtna kazen seveda neizbežna.

Japonska armada obvlada sedaj vso Mandžurijo razen skrajnih severnih predelov. Tu pa se Japonci obotavljajo tako nastopiti kot drugje, ker bi se gotovo za-

pletli v boj z Rusi. Zato so na severu še vedno čete nekaterih kitajskih generalov. — Kitajci so proglasili bojkot na uvoz japonskega blaga. Japonski zunanji trgovini ta bojkot silno škoduje. Tokijska vlada je celo zagrozila Kitajcem, da bo poslala v kitajska pristanišča svoje vojno brodovje in izkrcala čete, če ne bodo opustili bojkota.

Na Kitajskem je sedaj po odstopu generala Čankajška še večja zmeda. Vlado so prevzeli Kantonci. Generali, ki vladajo v severnih provincih, z novo vlado obenem s Čankajškom niso zadovoljni in se pripravljajo, da jo vržejo.

Predsednik nemške republike naj bi bil še za nadaljnjo funkcijsko dobo Hindenburg. Tako so sklenile stranke, ki držijo sedanji nemški vladni režim. Ponovna izvolitev naj bi se izvršila z glasovanjem v parlamentu ne pa s plebiscitom, kot zahteva ustava. Da bi se dosegla potrebna dve tretjinska večina, je vlada povabila nacionaliste in nacionalne socialiste, ki pa so to sodelovanje odklonili.

Amerika ima v svojem proračunu 1 milijardo 354 milijonov dolarjev primanjkljaja, dočim so imeli še koncem l. 1930 60 milijonov prebitka. Kljub temu se bo v tem letu zgradilo za 1 milijardo dolarjev vojnih ladij.

Papež je odlikoval italijanskega kralja z najvišjim papeškim odlikovanjem. To se smatra za znak, da so odstranjena vsa nerazporazumljenja, ki so nastala v Italiji med cerkvijo in fašistično državo v zadnjem letu.

Mednarodna reparacijska banka je na predlog francoskih zastopnikov odklonila podaljšanje kreditov Nemčiji.

Z Rusijo se pogaja za sklenitev pogodbe o nenapadanju Rumunija. Pogodba bodo kmalu zaključena. Pogodba med Rusijo na eni in Francijo ter Poljsko na drugi strani je že gotova, čakajo samo še podpisov.

Kako odpraviti brezposelnost

V članku »Delavska samopomoč« sem zapisal, da je potrebna za odpravo brezposelnosti popolna prememba današnje gospodarske in socialne strukture ter miselnosti, pri čemer mora sodelovati celotna družba.

K prejšnjim zamislim dodajem še par misli, ki morejo edino z dobro voljo omogočiti gospodarsko samostojnost delavstva in s tem trajno odpraviti brezposelnost.

1. Vsak delavec naj si prizadeva, da se v prostem času s čitanjem in kjer je prilika, tudi v praksi usposobi v splošnih ali pa v posameznih kmetijskih panogah, da čimprej kupi v primernem kraju domačijo, kjer si sežida svoj dom.

Delavec, ki je varčen, soliden, ki ima pridno ženo in otroke, bo kmalu dobil zaupanje pri ljudeh, da bo mogel dobiti potrebno posojilo, zlasti ker ni tako poroštvo prav nič nevarno. Saj je mogoča takojšnja vknjižba na kupljeni svet.

Zgledov je dovolj, kako omogoča že majhen košček zemlje poleg hišice lepe dohodke (vrtnarstvo, zajčereja, prašičereja itd.). Ni pa težko dokazati, da se pridela na par ha zemlje z razumnim gospodarjenjem dovolj živeža tudi za številne družine.

Poznam veliko delavcev, ki so bili pred 25—30 leti še popolni nemaniči, danes pa imajo lepe male domačije, in sicer brez dolga. Pričeli so pa že v zgodnji mladosti misliti na lasten dom. Mož je delal v tovarni, žena in otroci pa doma. Delo doma je otroke tudi lepo vzgojilo.

Taki delavci seveda ne poznajo o prostem času niti gostilne niti kina niti raznih romanov, ampak se raje pečajo s strokovnimi članki in knjigami. Njihove družine se tudi ne nosijo po spačenih diktatih mode, ampak priprosto, pa vendar veliko bolj dostojno.

Tudi država, banovine, občine, dobrodelna društva bi prav lahko pomagali brez vsakih žrtv poštenim in delavolnim delavskim družinam do gospodarske samostojnosti z brezobrestnimi posojili in poroštvi pri nakupu zemlje in domačij, brez katerih ne more biti govora o srčni ljubezni do domovine in naroda. Brezposelnost je grobokop vseh takih čuvstev.

Hvalevredna je trenutna podpora, toda brezposelnost bomo odpravili le te-

daj, če bomo omogočili, da si bo delavec z lastnim delom pridobil in zagotovil svoj obstanek. Zato mora poleg delavčeve samopomoči prispevati tudi država in celotna družba.

2. Vsa industrija in obrt se mora prilagoditi domačim gospodarskim potrebam. Vsako omejevanje ali ustavljanje obratov v zimskem času bi moralo biti po zakonu zabranjeno. Zato bi pa morali vsi državljani in tudi državna uprava kriti svoje potrebe pri domačih podjetjih. Uvoženi luksuzni predmeti bi morali biti nad vse visoko obdavčeni.

Določiti bi se tudi morala najvišja mera obresti od denarja, dividend od vseh industrijskih podjetij. Znano je, da premnogokrat omejuje obratovanje zlo po še višjih dividendah, ki so že itak previsoke.

3. V plodnih, pa še ne naseljenih krajih na jugu države naj bi se ustanovljale tovarne, delavcem pa naj bi bila dana možnost, da si kupi vsaj 2 ha zemlje.

4. Vojaščina naj bi krila svoje potrebe direktno od kmetov bodisi potom nakupovalnih zadrug bodisi potom občin.

5. Izseljence bi morali podpirati in jih predvsem usmerjati v kraje, kjer si z nakupom zemlje lahko zagotovijo gospodarski obstoj.

Slovenci smo tako vzgojeni, da smo precej brezbržni in skoraj nekako leni. Rešitev je pa le v tem, da postanemo živahnejši, bojvitejši v boju za načela. Rešitev vidim v naši mladini in delavstvu, ki se zbira v Krekovih vrstah.

Upam, da bo izšla iz teh vrst armada, ki bo brezobzirno izvedla socialni preobrat nazaj k grudi, kakor je svoječasno zaklical dr. Krek na zboru »Slov. kršč. socialne zveze« na Sv. Gori pri Gorici.

To gibanje mi daje poročstvo, da je v našem ljudstvu še dovolj zdrave in močne sile, ki nam pokaže z gospodarsko samostojnostjo delavca in kmeta zgled najuspešnejše odporne sile in zmaga nad kapitalizmom in njegovimi izrodki.

Ali ni to v korist celotni družbi? Ali ni dolžnost nas vseh, da vsi doprinašamo v tem smislu in cilju?

Širite našo kršč. soc. revijo „Beseda“!

Razvoj knjižnice delavske zbornice v Ljubljani

Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani je v drugem polletju 1931 prav lepo napredovala, kakor kažejo naslednje številke. (Številke v oklepajih pomenijo napredek napram istim mesecem v letu 1930.) Knjig se je izposodilo julija 3712 (+ 310), avgusta 3430 (+ 275), septembra 3663 (+ 93), oktobra 4710 (+ 404), novembra 5083 (+ 781) in decembra 5380 (+ 605). Tako knjižnica zopet napreduje po začetnem zastoju, ki ga je povzročila decembra 1929. leta uvedena oblastna revizija knjig. Decembra 1931. leta je bilo izposojenih 1307 knjig več nego decembra 1929. leta.

Vedno bolj se čitajo slovenske in toliko manj nemške knjige. Z vsakim mesecem se bolj občutijo ugodne posledice oživiljenja slovenskega književnega trga. Ta pojav jasno kažejo primerjalne številke z letom 1930. Slovenskih knjig se je izposodilo septembra 1395 (+ 78), oktobra 1986 (+ 292), novembra 2202 (+ 560) in decembra 2535 (+ 615). Nemških knjig se je pa izposodilo decembra 1931 samo 138 več nego istega meseca leta 1930.

Srbohrvatske knjige se ne čitajo nič bolj, še celo manj. Izposodilo se jih je

septembra 142 (— 29), oktobra 209 (— 27), novembra 262 (+ 54) in decembra 226 (— 35). Ker se tudi francoske, angleške in druge knjige ne čitajo bolj, je jasna sedanja razvojna smer: širjenje slovenske knjige na račun drugih jezikov.

Razmerje med znanstvenimi in leposlovnimi knjigami je ostalo v glavnem isto.

Knjižnica hitro narašča po zalogi knjig in po številu bralcev. Sedaj ima že člane tudi po pokrajini, v glavnem po krajih, ki so blizu posameznim železniškim progam. Delavci z dežele bi se lahko še bolj posluževali knjižnice, če bi se dogovorili n. pr. s kakim železničarjem ali drugim človekom, ki prihaja večkrat v Ljubljano, da bi si izposojal in prenašal knjige za več ljudi v istem kraju.

Knjižnica Delavske zbornice je gotovo danes med slovenskimi javnimi knjižnicami na prvem mestu. Kdor še ni njen član, naj se vpiše in se prepriča o tem, da je to res naša najboljša knjižnica, ki skrbi za duhovno in srčno izobrazbo tako ročnega kakor duševnega delavca.

OUZD v decembru 1931

V drugi polovici meseca decembra je začela brezposelnost prav nalahno popuščati. Število zavarovanih delavcev je bilo manjše nego istega datuma lanskega leta:

1. dec. za 11.023 delavcev	
5. dec. za 12.317	>
10. dec. za 12.501	>
15. dec. za 12.117	>
20. dec. za 11.267	>
25. dec. za 11.236	>
30. dec. za 10.783	>

Ali so to samo slučajne vibracije intenzivnosti gospodarske krize ali pa že oznanjevalci gospodarskega poleta, se iz statistike OUZD-a ne da ugotoviti.

Zdravstvene razmere so se pri moških neznatno poslabšale (povečanje odstotka bolnikov za +0.14%), pri žen-

skah pa precej zboljšale (zmanjšanje odstotka bolnikov za —0.39%).

Povprečna dnevna zavarovana mezda, katera odgovarja približno povprečnemu dnevnemu delavskemu zaslužku, je padla za — Din 1.02 (prejšnji mesec za — Din 0.96) t. j. za 4%. Faktično znižanje delavskih plač je pa še večje, ker prijavljajo podjetniki vedno pravilnejše delavce v zavarovanje.

Celokupna dnevna zavarovana mezda je padla za — Din 389.711.20. To pomeni, da je delavstvo izgubilo radi gospodarske krize t. j. radi odpustov iz služb in krajsanja plač dnevno blizu Din 500.000 ali mesečno 12 do 13 milijonov. — Dohodki OUZD-a (bolniški prispevki) so se radi tega vkljub povišanju tarifa od 6% na 6.5% znižali dnevno za več kot Din 13.000 ali mesečno za ca. Din 350.000. Brez povišanja tarifa bi bil primanjkljaj skoraj še enkrat tako velik.

To in ono

Ljubljana. Pretekli teden je umrl tovariš Jaklič Jože, uslužbenec borze dela v Ljubljani. Rodil se je 14. marca 1905 v Podgori pri Dobrepoljah. Bil je član naše nameštenske strokovne organizacije, njen zaupnik in odbornik. Organizacija bo njegovo smrt zelo občutila. Pokojni je bil kot človek in kot delavec v organizaciji priden, marljiv, pošten, zvest in zanesljiv. Bog nam daj še več takih fantov. Jakliču pa nebesa!

Tečaj Justroze. Vse zavednejše člane opozarjamo, da se vrši vsak četrtak ob pol 8 zvečer tečaj Justroze za ljubljanske organizacijske zaupnike. Predavanja se vrše v mali dvorani Delavske zbornice (poleg knjižnice Del. zbornice). Dolej so se vršila že štiri: O strok organizaciji, o pomenu Del. zbornice, o zaposlitvi inozemcev pri nas, o inspekciji dela. Ker je obravnavana tvarina neprecenljive važnosti za vsakega odbornika in zaupnika ter organizatorja, je v lastnem interesu vsakega, da obiskuje predavanja in razširi svoje obzorje. Torej sigurno in točno vsak četrtak ob pol 8 zvečer na svidenje!

Jesenice. Pred leti se je na iniciativo nekaterih del. voditeljev na Jesenicah ustanovila delavska zadruga stanovanjska akcija z imenom »Stan in dom«, kamor je večinoma članov marksistične strokovne organizacije in nekateri člani narodno strokovne zveze plačevalo mesečno članarino 30 Din v dobri nadi, da tako omogočijo sebi in drugim cenena stanovanja ali lastne hišice. »Službeni list« z dne 28. decembra, 83. kos, pa priobčuje o tem naslednje:

Poziv upnikom. 180-3-1

»Stan in dom«, občekoristna stavbna in kreditna registrirana zadruga za Gorenjsko z omejeno zavezo na Savi-Jesenicah je stopila na svojem obnem zboru z dne 10. maja 1931 v likvidacijo in vabi vse svoje upnike, da prijavijo te-

kom 6 mesecev likvidatorjem zadruge svoje terjatve.

Za likvidatorje:

Anton Zugvitz s. r.

»Službeni list« istega datuma in kosa javlja vsemu delavstvu znani zadrugi klavnicni naslednje:

Poziv upnikom. 181-3-1

Klavnica za Gorenjsko, registrirana zadruga z omejeno zavezo na Savi-Jesenicah je stopila na svojem obnem zboru z dne 18. junija 1931 v likvidacijo in vabi vse svoje upnike, da prijavijo tekom 6 mesecev likvidatorjem zadruge svoje terjatve.

Za likvidatorje:

Jeram Jurij s. r.

Kljub temu, da ste bili omenjeni dve zadrugi ustanovi v rokah socialističnega tabora, vendar obžalujemo, da ni uspela ta prekornostna akcija.

Naša produkcija sladkorja

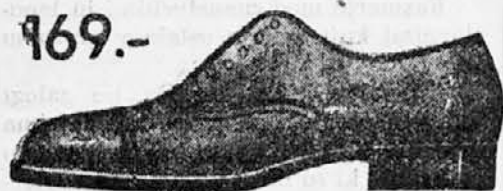
Produkcija naših sladkornih tovarn bo znašala letos ca 75.000 ton sladkorja. Skupna poraba sladkorja pa znaša v Jugoslaviji letno 92.000 ton. To je za 7.2 kg na osebo. Primanjkljaj bo krit z lanskim previškom, ki ga je za ca 25.000 ton. Radi podražitve sladkorja pa poraba zelo pada in bo po vsej verjetnosti letos zopet precej sladkorja ostalo.

Na sladkor je določena carina, ki znaša za kilogram 3.85 Din. Ker naše tovarne te carine ne plačujejo, toda jo mi konsumenti kljub temu plačamo, ker si jo že pri kilogramu računamo, bodo do bile sladkorne tovarne samo iz tega naslova pri letošnji produkciji sladkorja okrog 300 milj. Din čistega dobička. Od tega pa smo plačali samo mi Slovenci okrog 50.000.000 Din. Jasno je, da se na ta način gospodarska kriza le še bolj ostrije. Na drugi strani je pa delavstvo v sladkornih tovarnah zelo slabo plačano. Upamo, da ste ti sliki dovolj nazorni.

OBUTEV ZA VSAKO POTREBO IN PRILIKO. KI NE ŽULI NE NOGE, NE ŽEPA.

ZNIŽALI SMO CENE MOŠKI OBUTVI IN OPREMILI
PRODAJALNICE Z NOVIMI VRSTAMI IN MODELI.
PRIDITE IN PREPRIČAJTE SE!

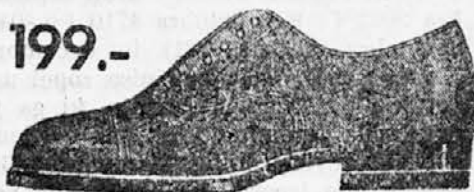
169.-

Vrsta 1937-22

Polčevlji za vsakdanjo nošo iz črnega ali rjavega boksa z jako trpežnim gumijastim podplatom. Dobro Vam bodo hodile za vsak štrpác.

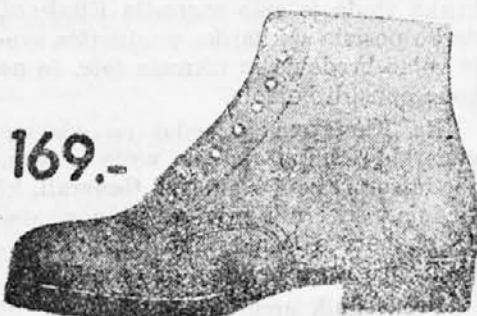
199.-

Vrsta 9637-21

Elegantni moški polčevlji s šiljasto fazono. Lakaste čevlje potrebujete za družbo in za zabavo, a iz črnega ali rjavega telečjega boksa za promenado.

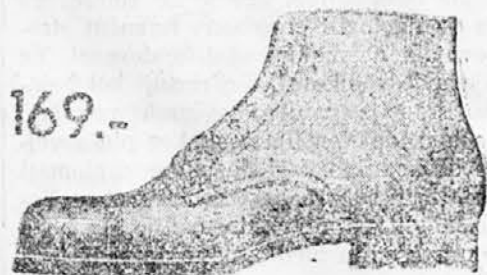
169.-

Vrsta 0167-00

Bakandže iz močnega masnega usnja z gumijastim podplatom in peto. Jamčimo za dober material. Za delo na polju in vsak štrpác so te bakandže kot nalašč. Mažejo se z našo mastjo, ki stane Din 6.—

169.-

Vrsta 3967-22

Evo Vam neobhodno potrebnih čevljev za delo. V njih lahko hodite po batu in ob vsakem vremenu, pa Vam bodo noge vedno suhe.

229.-

Vrsta 9637-26

Polšiljasti moški polčevlji za izprehode in izlete. Okusna perforacija daje čevljem elegantno zunanost. Imajo močne usnjate podplate in pete.

229.-

Vrsta 6627-08

Udobni športni polčevlji iz finega telečjega boksa. Podplat in peta iz bele izvaljane gume. Lepo se prilegajo športnim oblekam.

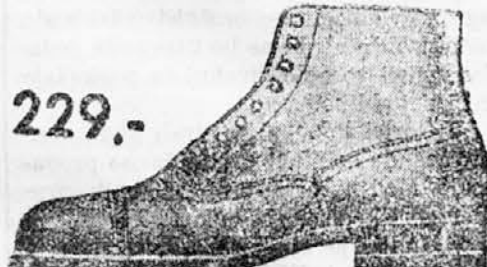
199.-

Vrsta 9977-27

Čevlji iz finega telečjega boksa s trpežnim usnjatim podplatom. Polšiljasta oblika daje čevljem izrazito elegantno zunanost. Primerni za vsak dan in praznik.

229.-

Vrsta 9677-22

Črni čevlji iz telečjega boksa z močnim usnjatim podplatom. Polšiljasta oblika daje čevljem izrazito eleganco. Imamo jih v raznih širinah.

229.-

Vrsta 9837-21

Elegantni moški čevlji šiljaste oblike. Lakaste čevlje potrebujete za ples in zabave, a iz črnega ali rjavega boksa za promenado samo Din 199.—

229.-

Vrsta 7637-46

Šiljasta oblika s tipično široko peto daje tem čevljem veliko eleganco. Imamo jih črne ali mahagonove barve. Izdelujemo jih v raznih širinah.

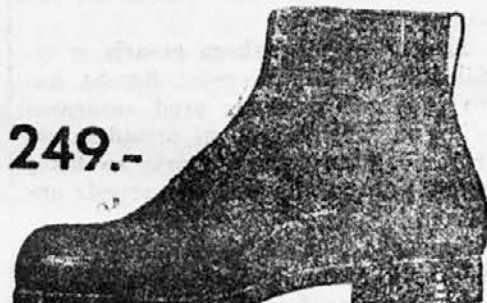
249.-

Vrsta 3667-21

Udobni moški čevlji široke oblike iz najljepšega boksa, podloženi z usnjem in s prišitim jezikom. Ker ne propuščajo mokrote, se boste v njih počutili vedno udobno.

249.-

Vrsta 3267-00

Čevlji za lovce in za vsako delo na prostem, iz rjavega boksa z močnim dvojnimi podplatom. Vsem onim, ki so po svojem poklicu prisiljeni delati na prostem, so ti čevlji neobhodno potrebni.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

»Ali ste na vrtu koga dobili?«

»Ne.«

»Ali ste bili že prej kdaj ob istem času tam?«

Dolg odmor; potem mu je prišlo iznova iz ust:

»Ne,« a to pot lahko in obotavljajoče, kakor da se je iztrgalo vesti.

Napetost, ki je težila duše, se je začela sprševati, predsednik je listal po aktih in Elsbeth je strmela vanj z velikimi brezsojnimi očmi.

»Kje ste bili, ko ste prvič opazili ogenj?«

»Kakih dvajset korakov od helenitalske hiše.«

»In kaj ste storili potem?«

»Bil sem zelo prestrašen in sem hitel takoj proti domu.«

»Po kateri poti ste zapustili vrt?«

»Čez plot.«

»Vi torej niste odprli vrat, ki drže iz vrta na dvorišče?«

»Ne.«

»In niste korakali mimo pročelja?«

»Ne.«

V dvorani se je javil nov nemir. Mali mož z zveznjem ključev se je spet dvignil in dejal: »Prosim gospoda predsednika, naj še enkrat zasliši gospodično Douglasovo o tem, kar je baje ono noč slišala.«

»Gospodična Douglasova, prosim,« je dejal predsednik.

Z dolgim pogledom na Pavla je stopila naprej. Zdaj sta stala tesno drug poleg drugega v prostori, z ljudmi napolnjeni dvorani, kakor da bi spadala drug k drugemu.

»Kam so stekli koraki, ki ste jih čuli, ko vas je prebudil ogenj?«

»Proti dvorišču,« je odvrnila lahno, komaj zaznavno.

»In ste razločno slišali, kako je počila kljuka pri vrtnih vratih?«

»Da.«

»Dobro pomislite, ali se ne bi mogli lahko zmotiti?«

»Nisem se zmotila,« je odvrnila lahno a določno.

»Hvala. Lahko sedete.«

Z negotovimi koraki je šla do svojega prostora. Od onega usodnega »Ne« je njen pogled kakor prikovan visel na Pavlu. Zdelo se je, da je na vse drugo pozabila.

»Ko ste prekoračili plot, katero pot ste ubrali potem?« je spraševal dalje predsednik, obrnjen k Pavlu.

»Čez poljano.«

»Ali ste prišli do gozda?«

»Ne; tekem sem mimo njega kakih dvesto do tristo korakov v stran.«

»Ali ste na poti koga srečali?«

»Videl sem neko senco, ki se je premikala proti gozdu in pri mojem prihodu nenadno izginila.«

Dolgo, vztrajajoče premikanje je šlo po prostoru, obtoženec je menjal barvo in oko mu je dobilo strmeč, buleč izraz. Državni pravdnik ni spustil pogleda z njega.

Še nekaj postranskih vprašanj, potem je smel Pavel sesti.

Poklicali so mater in sestre, a kar so imele te povedati, ni bilo pomembno. Sestri sta rado vedno, skoraj drzno gledali okrog. Mati je jokala, ko je morala pripovedovati o hipu, ko se je prebudila.

Pavel se je čutil ponosnega in srečnega, da ni izdal Elsbeth. Smehljaje je zrl predse in se veselil svojega poguma. Toda, ko so pričeli poklicati k prisegi in je bilo treba dvigniti roko, se mu je zdelo, da visi na njej breme, cent težko, kot da mu kliče lahen, žalosten glas na uho: »Ne prisegaj!«

In je prisegel.

Ko je sedel na prostor, mu je glas dejal iznova: »Ali nisi mogoče prisegel celo po krivem?« — Nehote je dvignil glavo. Tedaj se mu je zazdelo, kot da šviga mimo njega siva senca in z lahnim dihom boža njegovo čelo.

Trmasto je namršal obrvi. »In če sem tudi prisegel po krivem, ali se ni to zgodilo zanj?« Za hip ga je napolnilo divje veselje pri tej misli, a že v naslednjem trenutku mu je leglo nekaj z zamolklim pritiskom na prsa in mu stisnilo grlo in mu zavezalo roke in noge, da mu je bilo pri sreč, kot da se od zdaj ne bo mogel več ganiti.

Slišal je enozvočni glas govornikov, ki so začeli svoje govore, a ni pazil nanje. — Samo enkrat je planil kvišku, ko je zagovornik s svojimi ključi

pokazal nanj in zaklical s svojim tenkim, piskajočim glasom po dvorani: »In ta priča tu, gospodje porotniki, ki se ponoči na skrajno skrivnosten način potika po tujih vrtovih in išče nemogoče psihološko izumetničene izgovore, da bi zakrila nežne motive svoje ponočne dogodivščine, ali mu smete verjeti, če navaja, da je nenadno zagledal, kako so vstajale in izginjale sence — sence, ki morejo, da govorimo milo, izvirati samo iz njegovih razgretih možganov? Kaj je hotel na vrtu, gospodje porotniki? Prepuščam to vašemu ostroumju in vašemu poznanju življenja, da si na ta vprašanja odgovorite sami, in kar se tiče priče, je pa njegova stvar, da sprijazni to prisego s svojo vestjo.«

Tedaj se je docela zgrudil vase...

Porotniki so izrekli svoj »kriv«. Mihael Raudszus je bil obsojen na pet let ječe.

Isti trenutek, ko je predsednik razglašal izrek sodišča, je zadonel po dvorani zasmehljiv krahot... Prihajal je iz Meyhöferjevih ust. Meyhöfer se je bil vzravnal na sedežu in molel skrivljene roke proti Douglasu, kakor da bi mu hotel na vrat.

Ko so ga nesli ven, je neprenehoma vpil: »Male požigalce obešajo, velike izpuščajo!«

Krahot brezmočnega moza je neprijetno donel po dolgih hodnikih...

16.

Zima je prišla in prešla. Poljana se je pobelila, pa spet zazelanela... Trobentice so dvigale svoje zlate glave, brinje je gnalo nežno brstje in izpod snijega neba je donelo škrančkovovo žvrgolenje.

Le v mračnem domu na poljani ni in ni hotelo biti pomladi. Pavel je bil sicer s svojim trudom toliko dosegel, da je bilo seme za setev preskrbljeno, na razvalinah je tudi že rasla lesena stavba, a upanje na boljše čase še ni bilo potrkalo na vrata. Zamolklo in brez veselja je vršil svojo dolžnost in globlje in globlje so se mu udirale brazde v čelo. Bolj kot kdaj je grebel vase in težko je na njem ležala skrb, da je po krivem prisegel.

Pretekli so dolgi meseci, preden se mu je zjani, da vsa ta njegova zagrenjenost ni bila nič drugega kot brezdelno tuhtanje, ki je poganjalo iz njegove bojzljive, skopobesedne narave. Natančno je premislil vprašanje, ki mu ga je zastavil predsednik in je prišel do tega, da bi drugače sploh ne mogel odgovoriti nanj. Saj se je bilo res prvič zgodilo, da je udril na tuj vrt. Kar se je zgodilo nekoč v opojni majski noči tostran plota, kaj je gospode od sodišča to brigalo?